

»Tyranmord och motståndsrätt»

En replik

I Stig Jägerskiölds intressanta och värderika uppsats med ovanstående titel i senaste Scandia har jag råkat bli nämnd i ordalag som kanske kan anses ge mig en viss dementi- eller motståndsrätt.

»Men även författare, som gentemot den mördade konungen inlagt en starkt kritisk hållning», står det på sid. 117, »ha i Anckarström endast sett en patologisk figur, en mörkrets ande. Så bedömer honom *Olle Holmberg* i sin Leopoldbiografi (1954), kanske icke utan en tanke, att en usel regent förtjänade en usel mördare, 'en processmakare, en misslyckad'.»

Hänvisningen är till sid. 295 i min bok Leopold och Gustaf III. Där står följande: »man tvivlade på att den ensamme och slutne Anckarström, en processmakare, en misslyckad, själv hade inspirerat sig till sitt dåd». Också om man låter orden processmakare och misslyckad uttrycka författarens och inte bara samtidens åsikt så kan de ju inte gärna bytas ut mot patologisk figur och mörkrets ande.

Längre ner på samma sida skriver jag om Anckarström att han »kände patos och medborgarplikter, och efter dådet hoppades han på upprättelse inför samma domstol som den som hans offer så ofta hade värdjat till: eftervärlden.» Det är väl ungefär detsamma som det som Stig Jägerskiöld med rik dokumentering visar.

Endast ytterligare en gång har jag nämnt Anckarström i min bok, på sid. 14: »en rå, upphetsad och idealistisk, klent begåvad kapten». Med ordet idealistisk syftar jag på detsamma som med orden patos och medborgarplikter. Orden rå och klent begåvad bygger jag på Gjørwell, eller på Gjørwell i sådana punkter där jag – fortfarande – anser indicier eller andra vittnen ge honom sitt stöd.

Huvudsaken är att jag aldrig har beskyllt den stackars mannen för att vara en mörkrets ande eller ens en patologisk figur.

Att jag heller aldrig har kallat Gustaf III för »en usel regent» får jag kanske tillägga eftersom jag har ordet. Jag är t. o. m. lite besvärad av att Stig Jägerskiöld i min bok har funnit »en starkt kritisk hållning» visavi kungen. Jag trodde att jag överhuvud taget hade avhållit mig från apodiktiska omdömen, både positiva och negativa, framför allt naturligtvis i frågor rörande den politiska historien, som det inte är min affär att söka utreda.

Olle Holmberg